

Presentació

Iniciàvem l'escriptura d'aquesta sèrie eponímica dins d'una secció, *Sense Amnèsia*, dels *Annals de Medicina* quan el segle passat s'apropava a la seva fi i sense una idea clara de fins on podria arribar. Poc imaginàvem aleshores que la redacció d'aquests articles s'estendria més de quinze anys i que, al final, en recolliria més de seixanta de pràcticament totes les branques de la medicina. Val a dir que la sèrie no ha seguit cap ordre. Ha estat el resultat d'una cerca que picotejava en uns llocs i en uns altres. De vegades, seguint els suggeriments dels amics; d'altres, fruit de troballes accidentals. El que començava com gairebé un caprici, un divertiment sense massa importància, ha anat creixent fins esdevenir una obra de dimensions respectables formada per més de seixanta articles protagonitzats per múltiples autors i amb una colla de centres i ciutats implicats.

Alguns dels epònims tractats són coneguts de la majoria dels metges catalans. El *lligament de Gimbernat* ens va ser presentat per primera vegada pels professors d'anatomia en començar els estudis de medicina i en la *síndrome de Tolosa-Hunt* reconeixem la menys romàntica oftalmoplegia dolorosa, que vam aprendre uns anys més tard. De vegades, els homes eren més coneguts que els seus epònims. Estem segurs que és el cas dels Barraquer, Trueta, Arruga, Pedro i Pons, Farreras o Corachán. Però, al seu costat, també han aparegut multitud de metges oblidats ja per la majoria; alguns, presents només en el record dels familiars i dels amics, altres, dissortadament, en un oblit molt més gran. Metges ara pràcticament anònims que van contribuir a

l'avançament de la medicina catalana de forma incansable, enginyosa i eficaç. Un recorregut per la vida de tots ells és, de fet, un viatge per la medicina catalana dels darrers tres-cents anys. I, al final –i ja des del principi– aquest ha estat i és per a nosaltres l'objectiu d'aquesta llarga feina: el record, *sense amnèsia*, d'aquells que contribuïren d'una manera o altra a la millora de la medicina de casa nostra, conscients que són només una mostra de tots aquells que ens antecediren i permeteren que arribéssim on som avui.

I arribem al tercer volum d'*Eponímia mèdica catalana*, potser l'últim (vés a saber!, sabem on les coses comencen però no quan acaben del tot). Els epònims que conté tenen característiques prou diferents respecte als dos volums anteriors. És una curiosa mescla del nou i del vell, com li agradava a en J. V. Foix. Els lectors trobaran una llista reeixida d'epònims dedicats a metges botànics catalans dels segles XVIII i XIX al costat d'epònims deguts a metges contemporanis, molts encara actius professionalment. En general, aquests darrers mostren característiques pròpies diferents dels epònims tradicionals. Sovint no porten el nom de cap persona, sinó que s'atribueix als centres hospitalaris on treballen els autors, com succeeix amb l'Hospital Clínic o l'Hospital del Mar de Barcelona o l'Hospital Parc Taulí de Sabadell, o a les ciutats o al país, com Barcelona, Sabadell o Catalunya. Ja no són sempre tècniques quirúrgiques, dades semiològiques o troballes anatòmiques. La medicina catalana *eponímica* també s'ha adaptat als temps actuals i ara trobem calculadores de risc de la insuficiència cardíaca, criteris de millora terapèu-

tica o aparells per a intervencions quirúrgiques. I també és freqüent que s'acompanyin d'un notable reconeixement internacional, de forma que esdevenen referents per a societats científiques foranes. La ciutat de Barcelona, a més de Gaudí i un club esportiu, és un tipus d'hemoglobina, un criteri de millora a la cirrosi biliar primària i un test psicològic. Un fet interessant, aquest de la desaparició del nom dels metges en els epònims. Es deu al freqüent treball en equip on el lideratge potser no està tan clar com en el passat? Forma part d'un sentiment d'humilitat que no accepta la consagració del culte a la personalitat? És la fi del reconeixement de la grandesa individual per passar a reconèixer la importància de l'equip mèdic? Potser cap d'ells i tots alhora. Probablement, com passa gairebé sempre, no hi ha una única explicació que permeti entendre-ho tot, potser *one size does no fit all*.

Seria pretensions, per fals i arrogant, donar la impressió que aquests tres volums de la sèrie eponímica són només fruit de la feina dels dos autors. És per això que volem agrair l'ajut gene-

rós i incondicional de moltes persones durant aquest llarg viatge. En primer lloc, als protagonistes, els seus familiars i els seus amics, que ens han facilitat informació molt valuosa que ens ha permès escriure amb els mínims errors les seves històries. En segon lloc, als *Annals de Medicina*, especialment al seu director, en Xavier Bonfill i, sobretot, a la Marta Gorgues, extraordinària professional amb una gran capacitat de treball i comprensió cap a la nostra feina. També, naturalment, a l'Àlvar Net, president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears, qui ha tingut l'amabilitat d'escriure el pròleg d'aquest volum. I finalment, però no en darrer lloc, al Fèlix Bosch i a la Fundació Dr. Antoni Esteve, que han fet possible l'acurada edició de tota l'obra, amb generositat incondicional i inesgotable paciència.

Elena Guardiola i Josep-E. Baños

Barcelona, 23 de juny de 2015,
dia de la Flama del Canigó,
tot just després del solstici d'estiu